

densche voorvaderen, zonder opheldering of bewijsgrond, zonder het aanvoeren van een basis ter degelijke beoordeeling, eenvoudig aannam wat de natuur predikte, zoo pleit het toch voor het altijd zich innig verbonden weten van natuur en mensch, dat juist in die stille naherfstdagen de dooden herdacht werden, dat de mensch door alle eeuwen heen tot op den jongsten dag in ceremoniën de afgestorvenen eerde.

Voor veel wat ons nu dom en dwaas toeschijnt werd in de oudheid de zegen afgesmeekt, en de gekerstende Germaansche offerfeesten leefden voort in de viering van een schier einde-looze reeks Heiligendagen, waarop de van eeuw op eeuw overgenomen gebruiken in zwang bleven, en bij den jaarloop er met Larmartines woorden aan herinnerden, dat:

Les heures s'éloignent et glissent
Comme des pieds sur les gazons.

Voor hem echter, die bij het voortijlen der lichtbrengende wetenschap nog eens omziet en het leelijke woord „bijgeloof” uit zijn vocabularium heeft vervangen door het betere „volksgeloof”, die in de laatste overblijfselen van zeden en gewoonten de schamele restjes ziet van het innige zieleven van langgestorven geslachten, toen de machtige stroomingen van kennis en wetenschap, van experimenteel onderzoek en nuchtere chemische proeven nog niet het grillige gebouw ondermijnd hadden, dat in den loop der tijden verrezen was temidden der volkeren gedachten, waarin onze voorvaderen

in kinderlijke overtuiging beleden in hun dwalingen en phantasieën, een geloof, dat vaak troost en verblijding bracht, doch ook vol schrik en angst de dingen belichtte, die onverklaarbaar waren, . . . zal de beoefening van de nog te weinig gewaardeerde volkskunde de oogen openen voor veel belangwekkends en schoons, dat ook ons volksleven te genieten geeft aan de weinigen, die met liefde en toewijding zich een beeld trachten te vormen van het volksdenken en -hopen, het volkslied en -leed in tijden toen de natuur nog vol geheimenissen en niet te ontsluiëren raadselen het volk tot een groote devote vereering bracht.

En daar bij alle volkeren „de zorg der levenden voor hun dooden zoo oud is als de menscheit zelve”, zoo vinden we de dooden-vereering ook over onzen geheelen aardbol in vaak zeer wisselende uitingen verspreid.

De Chineezen traden sedert honderdtallen

van jaren maandelijks in de zaal der voorouders, zingende hun liederen ter eere der afgestorvenen, en in de oudheid was op den 13en November het feest der „gastmalen van de Goden”. Dan werden bij de Romeinen allen luisterrijk onthaald. Aan de met kostelijke spijzen bedekte tafels plaatste men de noodige rustbedden en stoelen, in de heilige overtuiging, dat de verheven gasten, ofschoon voor het sterfelijk oog onzichtbaar, zouden aanzitten en wel volgens oud gebruik de mannen op rustbedden, de vrouwen op stoelen. Bezorgden in de vroegste tijden de pontifices het gastmaal, later, toen

DE VERMAARDE KLOKKETOREN VAN HASJÖ IN ZWEDEN.